

ZONDAG 41.

Verklaring van het zevende gebod.

Na het leven van de mens, dat bestaat uit de vereniging van ziel en lichaam - waarvoor God in het zesde gebod gezorgd heeft, dat in de vorige Zondagsafdeling verklaard is -, is er geen dierbaarder zaak, die de mens bezit, en daarom zorgvuldig behoort te bewaren, dan de kuisheid van het lichaam en van de ziel. Ook daarvoor zorgt God. En hoe men die zal bewaren, schrijft Hij voor in het zevende gebod, dat in deze Zondag verklaard wordt. En aangezien dit gebod ook in de vorm van een gebod voorgesteld wordt, moet men bij de verklaring volgens de algemene regels nagaan: 1. Wat hier verboden wordt. 2. Wat hier geboden wordt.

HET ZEVENDE GEBOD.

Ex. 20 : 14: *Gij zult niet echtbreken.* Idem: Deut. 5 : 18.

Vraag 108. Wat leert ons het zevende gebod?

Antwoord. Dat alle onkuisheid van God vervloekt is a), en dat wij daarom, haar van harte vijand zijnde b), kuis en ingetogen leven moeten c), hetzij in de heilige huwelijke staat d) of daarbuiten e).

- a) Lev. 18 : 27-29; id. 20 : 10v., Spr. 6 : 32; 1 Kor. 6 : 10.
- b) Ef. 5 : 11v., Judas, vs. 22v.
- c) Rom. 13 : 13; 1 Thess. 4 : 3-5.
- d) Hebr. 13 : 4; 1 Kor. 7 : 4, Gen. 39 : 11v.
- e) 1 Kor. 7 : 34.

Verklaring.

(Lansbergen. Nadat God in Zijn wet voor de bescherming van de lichamen en van het leven gezorgd heeft, volgt nu geschikt, dat ook voor het huwelijk gezorgd wordt. Want hierin volgt Hij de orde der natuurlijke liefde, waardoor men er ons toe bewogen ziet, om niet alleen de huwelijke staat voor lief en kostbaar te achten, maar ook, na de liefde tot onze ouders en tot ons leven, het allermeest in waarde te houden. Die natuurlijke liefde drukt Mozes zeer goed uit, wanneer hij zegt (Gen. 2 : 2; „Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen; en zij zullen tot één vlees zijn.” Want daarmee geeft hij te kennen, dat hij dat liever zal doen dan zijn vrouw verlaten; enerzijds, omdat de vrouw een deel van de man is, en daarom van nature met hem verenigd is; en anderzijds, omdat zij hem krachtens Gods instelling tot een vrouw gegeven is.) God beveelt in dit tweede gebod de onderhouding van de kuisheid en van het huwelijk, en ook het huwelijk zelf. Want wanneer Hij iets verbiedt, dan gebiedt Hij het tegendeel en wil Hij dat onderhouden

hebben. Hij verbiedt hier het overspel, hetwelk een schending is van de huwelijkstrouw. En daar Hij het overspel noemt, omdat het de grofste soort van alle zonden is, die tegen de kuisheid strijden, zo verbiedt Hij ook meteen alle onbehoorlijke wellusten in de huwelijke staat en daarbuiten, of alle andere zonden en ondeugden, die tegen de kuisheid strijden, en alle oorzaken, aanleidingen en vruchten daarvan, en al wat eraan voorafgaat of er op volgt. En daarentegen gebiedt Hij de deugden, die tot de kuisheid behoren, zoals de kuisheid zelf, eerbare schaamte en matigheid.

(Lansbergen. Bastingius. Bij de verklaring van dit gebod worden ons in de Catechismus twee dingen geleerd en voorgesteld: Allereerst de uiterlijke gehoorzaamheid aan dit gebod, en ten tweede: De innerlijke.

Inzake de *uiterlijke* gehoorzaamheid wordt in deze Vraag geleerd: allereerst, wat in dit gebod verboden wordt, en daarna, wat daarin geboden wordt. Hier wordt alle *onkuisheid* verboden. En hoewel de Heere hier alleen maar één soort van onkuisheid noemt, namelijk *overspel*, dan verbiedt Hij toch ongetwijfeld onder deze allergrofste soort meteen ook alle andere. Overspel is een zonde, wanneer één van die twee personen, die God samenverbonden heeft, en die door het huwelijk één vlees geworden zijn, door vermenging met een ander persoon de echt breekt. Die zonde wordt overspel en echtbreuk of huwelijksverbreking genoemd. Want ze strijdt met de heilige ordening van de huwelijke staat, die God Zelf in het paradijs het eerst heeft ingesteld, toen Hij *één man* en *één vrouw* samengevoegd heeft, en gewild heeft, dat die twee één vlees zouden zijn, Gen. 2 : 24. De gruwelijkheid van die schandelijke zonde is zo menigvuldig, dat ze niet gemakkelijk uitgedrukt kan worden. Want,

I: Tegen God wordt op menigerlei wijze gezondigd.

1. Aangezien daardoor niet alleen de huwelijke staat, maar ook Gods eerste instelling geschonden wordt, waardoor Hij de man met de vrouw samengevoegd heeft, en geboden dat die twee tot één vlees zouden zijn; en hoewel zij vanwege de hardigheid van het volk door Mozes (Deut. 24 : in zoverre ontspannen werd, dat hij een scheidbrief toegelaten heeft, toch hebben Christus en de Apostelen ze weer gespannen en opgericht (Matth. 19 : 18; 1 Kor. 7.
2. De trouw, die voor de ganse Gemeente in Gods Naam gegeven is, wordt verbroken: welk ongelijk zelf ook tegen God gedaan wordt. En daarover heeft Maléachi degenen duidelijk vermaand, die hun vrouwen, die hun metgezellinnen geweest waren, lichtvaardig verlieten. Want toen hij aangewezen had, dat God hun offers en gaven niet aanzag, daⁿ geeft hij als reden daarvan op (Mal. 2 : 1: „Daarom dat de HEERE een Getuige geweest is tussen u en tussen de huisvrouw uwer jeugd, met welke gij trouweloos handelt; daar zij toch uw gezellin en de huisvrouw uws verbonds is.” Zoals dus degenen die enig verbond schenden, ook hem kwetsen, in wiens naam dat verbond gesloten is, zo doen zij, die de echtelijke trouw breken, ook God Zelf onrecht aan, Die een Insteller en Maker van dit verbond is.
3. Ook bedrijven zij de zonde van meened, die overspel bedrijven. En dat heeft vroeger een Thales uit Milete goed opgemerkt. Want toen iemand onder ede bevestigen wilde, dat hij geen overspel gedaan had, gaf hij ten antwoord: Een meened is niet erger dan overspel. Daarmee gaf hij te kennen, dat wanneer iemand de huwelijkstrouw verbreekt en de zonde van niemand begaat, hij weinig bezwaar zal hebben om een valse eed te zweren. 4. Allen die met overspel hun lichaam besmetten, die schenden de tempel des Heiligen Geestes (1 Kor. 6 : 18v.); hetgeen een verschrikkelijke zonde is. Want, zoals de Apostel zegt: die de tempel Gods schenden, die zal God ook van Zijn kant schenden (1 Kor. 3 : 1.

- II. Ook tegen de *naaste* wordt door deze gruwelijke zonde menigerlei onrecht bedreven.
1. Want de echte huisvrouw wordt daardoor beroofd van de schuldige goedwilligheid (1 Kor. 7), wanneer het gebruik van 's mans lichaam aan anderen wordt gemeen gemaakt.
 2. Daardoor wordt ook oorzaak voor hartzeer en boosheid gegeven (Gen. 2 : 18 en 2, en aanleiding tot een wreder wraakgierigheid jegens de huisvrouw, die ons tot een hulpe gegeven is, en aan wie de man liever alle mogelijke vreugde en vriendschap behoorde te bewijzen.
 3. Ook zondigt men tegen zijn *eigen vlees*, omdat man en vrouw één vlees zijn; en dat zou iets wanschapens zijn, omdat niemand zijn eigen vlees gehaat heeft (Ef. 5 : 2).
 4. Wie overspel begaat, onteert ook zijn *ouders*. Want om die oorzaak heeft God in de wet geboden (Lev. 21 :, dat de dochter van een priester, die hoererij zal bedreven hebben, verbrand moest worden; en de reden daarvoor wordt erbij gedaan, n.l. omdat zij, haar vader ontheiligt heeft.
 5. Een overspeler begaat ook geen gering onrecht tegenover hem, *wiens vrouw hij geschonden heeft*. Want hij misbruikt haar, en er worden onechte en hoerenkinderen in de plaats van de echte gesteld, die ten onrechte hun erfgoederen mede beërven.
 6. Ook zondigt hij tegen de overspelers. Want hij maakt haar tot een medeslavin der zonde.
 7. Hij zondigt ook tegen zijn *eigen lichaam*, ja, tegen het gemenebest en het vaderland, omdat het uit de geschiedenis bekend is, dat de ongebonden onkuisheden en overspelen steeds grote schade berokkend hebben aan koninkrijken en hele volkeren, en dat daaruit zulke beroerten ontstaan zijn, die het gemenebest ellendig hebben verscheurd en menigmaal ook hebben verwoest en uitgeroeid.

En hieruit blijkt dus duidelijk, welk een vreselijke zonde overspel is. Maar nog duidelijker zal de gruwelijkheid daarvan blijken, als wij letten op de straf ervoor, welke tweeërlei is, namelijk tijdelijke of eeuwige straf.

De *tijdelijke straf* is weer óf ordinair (= gewoon), of extraordinair (= buitengewoon). De gewone straf van God tegen de overspelers, in Zijn wet gesteld, is de dood. Want zo spreekt God (Lev. 20 : 10): „Een man ook die met iemands huisvrouw overspel zal gedaan hebben, dewijl hij met zijns naasten vrouw overspel gedaan heeft, zal zekerlijk gedood worden, de overspeler en de overspeelster” (Vgl. Deut. 22 : 2). Die straf is onder het Nieuwe Testament niet afgeschaft. Want wanneer Christus die overspeelster vraagt (Joh. 8 : 10), of niemand haar veroordeeld had, dan liet Hij de rechter geheel en al vrij, om tegen haar volgens de wet van Mozes op te treden (vers 1). Want met het feit dat Christus haar niet veroordeeld heeft, geeft Hij geenszins te kennen, dat die straf op het overspel, door God gesteld, onder het Nieuwe Testament zou afgeschaft zijn; maar wel, dat het Christus' ambt was, niet om de zondaars te verdoemen (Matth. 9 : 1), maar tot boetvaardigheid (= bekering) te roepen en aan de boetvaardigen de zonden te vergeven. En ook de wijzen onder de heidenen zelf, die hun gemenebesten wilden bevestigen, hebben die lijfstraf tegen de overspelers gesteld. Want toen *Abimelech*, de koning van Gerar, gezien had (Gen. 26 : 8v.), dat Izaäk nogal vertrouwelijk met Rebekka schertste, heeft hij daaraan bemerkt, dat hij haar man, en niet haar broeder was; en heeft daarom op lijfstraf verboden, dat iemand Rebekka zou aanraken. En de koning van *Babel* heeft Zedekia en Echab op het vuur laten braden, omdat zij een dwaasheid deden in Israël, en overspel bedreven met de vrouwen van hun naasten. De Arabieren plachten vroeger zowel de overspeler als de overspeelster met de dood te straffen, zoals Eusebius getuigt (De praep. Euang. Lib). Hetzelfde deden de Creconiaten. Want Saleucus had een wet gegeven, dat de overspelers levend zouden verbrand worden. (Strabo, lib. 16 Georg.)

Ook de *Atheners* straffen met de dood degenen, die deze lelijke zonde begaan hadden, zoals Pausanias getuigt in Baeot. Tenslotte is ook door de wetten van de Romeinse keizers, Julius en Constantijn, de doodstraf gesteld op overspel. Bij de *Egyptenaars* (naar Diodorus Siculus meedeelt; Diod. Sic. lib. 2, de leg. & Jud. Egy.) werd de man, die zich op overspel liet betrappen, met roeden geslagen tot duizend slagen toe; maar de vrouw werd de neus afgesneden, opdat het gezicht, door de schande van onkuisheid bevlekt, op die plaats gestraft zou worden, waar de meeste versieringen aangehangen worden. Naar Cornelius Tacitus vertelt (Lib. de Morib. Germ.) plaatsten de oude *Germanen* de vrouw, op overspel betrapt, naakt voor de verwanten, en sneden haar het haar af, en dan werd zij door haar man door het vlek gedreven. De *Cumeeërs* plaatsten de overspeelster op de markt op een steen, waar zij voor alle mannen te zien was: Daar werd haar door het volk alle mogelijke schande aangedaan; en dan werd zij op een ezel door de stad rondgeleid, en ter herinnering aan haar schande werd haar om haar overspel een smadelijke bijnaam van de ezel gegeven, en de steen, waarop zij geplaatst was, werd om die zaak voor onrein en gruwelijk gehouden.

Een *buitengewone straf* op overspel is het, die door God op een bijzondere manier toegezonden wordt, als namelijk de overheid die zonde of niet straffen wil, of niet straffen kan. Zo heeft God het overspel van *David* met een ongebruikelijke en buitengewone straf bestraft. Want ten eerste heeft Hij zijn eigen huis zeer schandelijk met bloedschande en moord laten besmetten (2 Sam. 13 : 1vv.), daarna heeft Hij hem door zijn eigen zoon uit zijn koninkrijk laten verjagen (id. 15 : 13-1, en tenslotte heeft Hij door Zijn verborgen oordelen Simeï bevolen (id. 16 : 5-1, dat hij hem zou lasteren en hem, toen hij vluchtte, met stenen zou gooien. De menigvuldige en algemene overspelen van de *Israëlieten* worden door de profeten ook gesteld onder de oorzaken van de Babylonische gevangenschap. Want zo zegt Jeremia (5 : 8v.): „Als welgevoederde hengsten zijn zij vroeg op; zij hunkeren een iegelijk naar zijns naasten huisvrouw. Zou Ik over die dingen geen bezoeking doen? spreekt de HEERE. Of zou Mijne ziel zich niet wreken aan zulk een volk als dit is?” En op geen andere manier heeft God ook het overspel gestraft van Paris met Helena (bedreven), dat Priamus niet wilde straffen. Want God heeft het met een tienjarige oorlog gestraft, en met een totale uitroeiing van het rijk Troje. Te Rome geschiedde het ook, dat vanwege het overspel en de verkrachting van koning Tarquinius' zoon, aan Lucretia begaan, de koningen de stad uitgedreven zijn, en de stand van het gemenebest direct daarna veranderd is. Als men het Leven der keizers eens wil doornemen, zal men merken, dat bijna allen aan deze boze daad schuldig geweest zijn, en ten laatste door Gods oordeel zeer ellendig zijn omgekomen. Want dat waren Julius Caesar, Domitianus, Nero, Caligula, Commodus, Gordianus, Heliogabalus, Phocas, en vele anderen, van wie de historie getuigt, dat zij door een bijzondere beschikking van God voor deze lelijke wandaad gestraft zijn.

De *eeuwige straf* is de vloek van God en de uitsluiting buiten het Koninkrijk Gods, waarbij de Goddelijke gestrengheid niemand ontzien zal, tenzij hij zich van harte bijtijds tot God, van zijn zonden bekeerde, volgens de leer van de Apostel, op tal van plaatsen (neergelegd), zoals o.a. in 1 Kor. 6 : 10: „Dwaalt niet: noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch ontuchtigen, noch die bij mannen liggen, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen rovers zullen het Koninkrijk Gods beërven”, en in Hebr. 13 : 4: „Hoereerders en overspelers zal God oordelen”; Gal. 5 : 19 en 21: „De werken des vleses nu zijn openbaar, welke zijn overspel, hoererij, onreinheid, ontuchtigheid, enz.; van dewelke ik

u tevoren zeg, gelijk ik ook tevoren gezegd heb, dat die zulke dingen doen, het Koninkrijk Gods niet zullen beërven"; Ef. 5 : 5: „Dit weet gij, dat geen hoereerder of onreine enz. erfenis heeft in het Koninkrijk van Christus en van God." De heilige Apostel stelt er deze waarschuwing bij („Dat u niemand verleide") tegen de valse berekening, die de wereldlingen elkaar wijs maken aangaande de zonde van overspel, hoererie, enz., wanneer zij daarin elkaar vertroetelen, en denken, dat het zo erg niet is, wanneer zij zichzelf bedriegen en het ervoor houden, dat - omdat de zaak voor de mensen verborgen is - God er ook niet op let. Maar zij bedenken niet, dat Gods ogen helder en klaar zien, als vuurvlammen. Dat u, zegt de Apostel, niemand verleide, en volgt het ijdele en schadelijke gepraat der wereld niet na; want het zal niet feilen, hetgeen ik u verkondig. Vreest daarom Gods gericht, en breekt met de zonden. Uit deze straffen op het overspel blijkt voldoende, welk een gruwelijke zonde en schelmerij het overspel is. Daarom moeten wij, zo lief als ons onzer ziele zaligheid is, die van harte haten en vlieden!

Tot overspel behoort ook, dat men *twee of veel vrouwen trouwt of heeft*. Want God heeft in den beginne slechts één vrouw met één man verbonden, en toen is deze wet gesteld, Gen. 2 : 23v.: „Toen zeide Adam: Deze is ditmaal been van mijn benen en vlees van mijn vlees. Men zal haar Manninne heten, omdat zij uit den man genomen is. Daarom zal de man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aankleven; en zij zullen tot één vlees zijn." Let erop! „zijn vrouw aankleven", in het enkelvoud, en niet „zijn vrouwen", in het meervoud van twee of van velen. Er worden er ook niet meer dan twee, één man en één vrouw genoemd, om tot één vlees te worden. Reden waarom ook Christus en Paulus, wanneer zij die tekst aanhalen, duidelijk zeggen, dat die twee zullen tot één vlees zijn, Matth. 19 : 5, Mark. 10 : 8. God schiep één man, en één vrouw, niet vele vrouwen. Daarom zegt ook Paulus, 1 Kor. 7 : 2: „Maar om der hoereries wil zal een iegelijk man zijn eigen vrouw hebben, en een iegelijke vrouw zal haar eigen man hebben", en in vers, 4v.: „De vrouw heeft de macht niet over haar eigen lichaam, maar de man; en desgelijks ook de man heeft de macht niet over zijn eigen lichaam, maar de vrouw. Onttrekt u elkander niet." En hoewel de vaderen onder het Oude Testament, althans sommigen, wel meer vrouwen gehad hebben dan één, dat kan de zaak niet recht maken. Want niet naar de voorbeelden, al ware het van de heilige mannen, maar naar de wet moet een zaak recht of verkeerd geoordeeld worden. Het feit, dat God zulk een daad van de vaderen onder de Israëlietische regering oogluikend heeft toegestaan in Zijn goedheid, dat zou men op dezelfde manier kunnen opvatten, als dat Hij door (middel van) Mozes de scheidbrief toe, door de duivel gesticht zijn. En wij dienen hierop wel te letten, omdat er heden ten dage velen zijn, die hoererie voor geen zonde houden en de bordelen verdedigen. Ik bedoel geen heidenen, maar christenen, ja degenen, die willen schijnen „Christus' plaatsvervangers" te zijn, onder wier heerschappij de hoererie zeer onbeschaamd toegelaten en verdedigd wordt, zodat zij die niet maar willen toestaan, maar zelfs tol en voordeel ervan genieten; en gawe God, dat onze gemenebesten dat voorbeeld niet enigszins zullen navolgen! Want hoezeer deze zonde overal zonder enige straf in zwang is, leert de dagelijkse ervaring. Daarom behoren de Godzalige overheden die lelijke zonde en wandaad zeer ernstig te straffen, opdat „hoererie en alle onreinigheid onder ons niet genoemd worde, gelijkerwijs het den heiligen betaamt", Ef. 5 : 3. Te prijzen is in dit opzicht de ijver van de Godzalige koningen van het Oude Testament, zoals van Asa, 1 Kon. 15 : 12, van Josafat, 1 Kon. 22 : 47, en van Josiá, 2 Kon. 23 : 7, die de ontuchtige boeven verdreven en hun huizen afbraken.

Een soort hoerij, is *bijzitten* of *concupinaat*, wanneer namelijk een ongehuwd persoon – in plaats van een vrouw - een concubine of bijzit heeft. Want alle vermenging, die buiten Gods Woord omgaat, is verboden en af te keuren, met welke naam ze ook genoemd zou worden. Daarom zegt Ambrosius zeer juist: Als gij haar, bij wie gij thuis komt en bijzit, liefhebt, waarom trouwt ge haar dan niet? Weliswaar, dat ander de oneerbare vermengingen de ene schandelijker is dan de andere, maar toch zijn ze alle tezamen vuil, schandelijk en oneerbaar.

Nog zwaarder zonde en wandaad is *verkrachting* en schending, die ook tot de hoerij behoort, omdat een ongebonden persoon zich met een ongebondene vermengt; en dat heeft plaats, wanneer iemand zich vermengt met een maagd, hetzij met geweld - en dat is verkrachting -, hetzij zonder geweld, hetwelk is schending. Beide heeft God in de wet verboden en verdoemd. Het ene in Ex. 22: 16v.: „Wanneer nu iemand een maagd verlokt, die niet ondertrouwd is, en hij ligt bij haar, die zal haar zonder uitstel een bruidsschat geven, dat zij hem ter vrouw zij. Indien haar vader ganselijk weigert haar aan hem te geven, zo zal hij geld geven naar den bruidsschat der maagden”; en het andere in Deut. 22 : 25v.: „Indien een man een ondertrouwde jonge dochter in het veld gevonden, en de man haar verkracht en bij haar gelegen zal hebben, zo zal de man, die bij haar gelegen heeft, alleen sterven; maar de jonge dochter zult gij niets doen; de jonge dochter heeft geen zonde des doods; want gelijk of een man tegen zijn naaste opstond en -sloeg hem dood aan het leven, alzo is deze zaak.”

Tot deze laatste soort onreinheid behoort de onnatuurlijke onkuisheid, gelaten heeft (Deut. 24 : 1, Matth. 19 : 7v.); en dat God tijdelijk dat gedrag heeft willen gebruiken, om naar Zijn belofte, uit zeer weinigen in korte tijd een grote menigte voort te doen komen. Maar uit die daad der vaderen volgt nog niet, dat de veelwijverij door God toegelaten en als goed aanvaard is. En er volgt ook niet uit, dat het geschied is zonder zonde. Want het blijkt, dat zulks geschied is, in strijd met de eerste instelling van het huwelijk, en met Gods al eerder aangehaalde Woord.

Het tweede soort onreinheid is *hoerij*: Dat is een onwettige vermenging van twee personen, die beiden vrij en niet gebonden zijn. De Heere verbiedt die onreinheid nadrukkelijk in Lev. 19 : 29, zeggende: „Gij zult uw dochter niet ontheiligen, haar ter hoerij houdende; opdat het land niet hoerere en het land met schandelijke daden vervuld worde”, en in Deut. 23 : 17: „Er zal geen hoer zijn onder de dochteren van Israël”, noch zal er een schandjongen zijn onder de zonen Israëls. Vergelijk ook Spr. 22 : 14 en 23 : 27, Pred. 7 : 26; ook: 1 Kor. 6 : 18 en 10 : 8; 1 Thess. 4 : 3 en Hebr. 12 : 16. Die zonde plaatst de Apostel naast overspel en verdoemt ze tezamen met elkaar, 1 Kor. 6 : 10: „Noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers enz. zullen het Koninkrijk Gods beërven”, vgl. Gal. 5 : 19; idem Hebr. 13 : 4. Zo staan mede de hoereerders geregistreerd onder de verdoemden, Openb. 21 : 8 en 22 : 15. En voorwaar! evenals het overspel, strijdt ook de hoerij met de huwelijkswet. Want zij die de hoeren nalopen, raken vervreemd van het huwelijk (Terentius, Andr. Act. L Scen. 2. Omnes qui amant, graviter sibi dari uxorem ferunt). Ja, deze pest strijdt tegen de *liefde* en tegen het *gemenebest*. Tegen de liefde, omdat - aangezien de kinderen onwettig verwekt worden - het kwalijk geschieden kan, dat zij goed opgevoed worden. En tegen het gemenebest, omdat het op die manier beroofd wordt van goede ingezetenen.

Vooraf de *bordelen* zijn de schadelijkste pesthuizen, die kunnen voorkomen. Want daardoor wordt niet alleen hoerij, maar zelfs ook overspel en bloedschande bedreven, omdat alle ontuchtige lieden daar verkeren, zowel getrouwde als ongetrouwde, en omdat menigmaal degenen die van hetzelfde bloed en familie zijn, zich met een en dezelfde hoer

komen vermengen, Amos 2 : 7. En dus is het er zo ver vandaan, dat het toelaten van bordelen een middel zijn zou om andere vuiligheden te voorkomen, dat ze daarentegen alle mogelijke ontuchtigheden des te meer voortbrengen en voeden; zoals men bijna nooit er meer van leest en hoort, dat de dochters en vrouwen van fatsoenlijke lieden geschonden werden, dan door degenen, die in de bordelen de grondslag voor alle ontucht gelegd hebben. Dus noemen de *kerkvaders* de bordelen terecht „trofeeën van publieke onmatigheid” en onreinheid. (Clem., paedag. 1. 3. c. 3. Lactant. 1. 6. c. 2, en verklaren zij, dat ze zoals,

1. *Bloedschande*, wanneer iemand een huwelijk aangaat met zulke personen, die in graden van verwantschap of zwagerschap door God verboden zijn; van die graden heeft God er enkele genoemd in Lev. 18, en verder op andere plaatsen; welke graden ook veelal door keizerlijke wetten verboden zijn.

2. En vooral de *zonde van Sodom* of homoseksualiteit. Want hoewel deze zonde te schandelijk is om eraan te denken, veel meer nog om ze uit te spreken, en ervan te wensen was, dat niet alleen de daad, maar ook de herinnering eraan van de aarde weggenomen ware, heeft echter de trouwe Wetgever, onze God - aangezien zo'n onmenselijke zonde bij de heidenen gevonden werd - niet nagelaten, om Zijn volk Israël getrouw daarvoor te waarschuwen, opdat zij zich met zulke gruwelijke zonde niet zouden inlaten (Lev. 18 : 22 en 25; vgl. ook Rom. 1 : 26v.). Ook is de Roomse kerk zo verhard geworden in de zonden, dat zij zeer weinig om deze gruwelijke zonde geeft; zodat zij in de graden van verwantschap en zwagerschap dispensatie verleent, of verlof geeft om te trouwen, en zij in die andere, gemene onreinheid, gedurende tal van eeuwen, in Italië en Griekenland maar al te veel gebruikelijk, haar behagen heeft. Ja, de aartsbisschop van Beneventum, Joh. Casa, 's pausen nuntius te Venetië, heeft zich niet ontzien om in Venetië in openbare druk uit te geven: *de lof op de zonde van Sodom* (Sleid. Comment., lib. 2. Werkelijk! „het gelaat huns aangezichts getuigt tegen hen en hun zonden spreken zij vrijuit, gelijk Sodom; zij verbergen ze niet. Wee hunlieder ziel; want zij doen zichzelf kwaad.” Jes. 3:9. Och, laat ons deze gruwelen toch van ganser harte vervloeken, in de wetenschap, dat het groep ervan opklimt voor het aangezicht des HEEREN (Gen. 18 : 20 en 19 : 1, en dat haar vuilheid zo groot is, dat het *land Kanaän* vroeger haar inwoners om die reden heeft uitgespuwd (Lev. 18 : 25 en 2. Ja, laat ons te meer, volgens die hemelse waarschuwing aan Gods volk, uit dat Babylon gaan, Openb. 18 : 4, omdat het ook is het „geestelijk Sodoma”, id. 11 : 8, vanwege de gruwelijke ontucht, die daar heerst. Vgl. de Kanttekening op die teksten.

Tot nog toe is verklaard, welke zonden en ondeugden God in dit gebod verbiedt. Nu volgt het *tweede deel* van dit gebod, namelijk: *Welke deugden God daartegenover gebiedt. Die deugden zijn voornamelijk kuisheid, eerbare schaamte en matigheid.*

I.

1. *Kuisheid* in het algemeen, is een deugd, die hierin bestaat, dat men de reinheid van gemoed en lichaam bewaart, die met Gods wil overeenkomt, en alle wellusten vermijdt, die door God verboden zijn, en tevens alle begeerten, oorzaken, vruchten, vermoedens enz. daarvan, zowel in de huwelijke staat, als daarbuiten. Ze heet in het Latijn *castitas*, welk woord – naar sommiger mening - ontstaan is uit het Griekse woord „Kazo”, d.w.z. ik versier, omdat de kuisheid een grote versiering is van de hele mens, en van alle deugden. Dus is deze deugd om haar uitnemendheid zo genoemd, omdat ze een van de voornaamste deugden is, waarin het beeld Gods bestaat, en omdat de mens daardoor het meest aan God gelijkvormig is, zoals het volgende versje leert:

God is een kuisse Geest;

*en met een kuis gemoed,
zo men verhoord wil zijn,
men Hem aanbidden moet.*

Deze kuisheid is tweërlei, n.l. in de echtelijke staat, en daarbuiten. De kuisheid in het huwelijk is een deugd, die in het huwelijk de orde onderhoudt, die door God in Zijn verwonderlijke raad is ingesteld.

(Lansbergen, Bastingius. Want de roeping der gehuwden is, dat zij matig, zedig en kuis zullen leven. Dat leert de Apostel, als hij de gelovigen vermaant, dat een ieder van hen zijn vat wete te bezitten in heiligmaking en eer (1 Thess. 4). Want hij wil, dat de mannen met hun vrouwen eerbaar en kuis zullen leven, en hun lichaam, waarin zij als in een huis wonen, van alle vuilheid rein houden. Ambrosius waarschuwt en vermaant (Lib. de Philoph. quem citat Aug., libr. cont. Iul.), dat hij een overspeler is van zijn vrouw, die bij de bijwoning des huwelijks geen acht geeft op de eerbaarheid en schaamte. Want de eerbaarheid des huwelijks, die daartoe gegeven is dat het een remedie zou zijn voor de onkuisheid, om zo te bedekken hetgeen anders onbehoorlijk geschieden zou, behoort niet daartoe te dienen, dat ze een middel is, om alle mogelijke dartelheid en wulpsheid op te wekken.

Daartoe dient ook de vermaning van de Apostel, als hij zegt, Hebr. 13 : 4: „Het huwelijk is eerlijk onder allen, en het bed onbevlekt.” Want wanneer hij leert, dat het huwelijk „eerlijk” is, dan geeft hij te kennen, dat men daarin eerbaar moet omgaan. En wanneer hij spreekt van een „onbevlekt bed”, dan wil hij daarmee te kennen geven, dat de gehuwden moeten weten, dat hun niet alle dingen geoorloofd zijn, maar dat het gebruik van het huwelijksbed kuis en matig behoort te zijn, opdat zij niet doen zouden hetgeen zou strijden met de eerbaarheid en schaamte des huwelijks. Als hij tenslotte zegt „onder allen”, dan verklaart hij, dat het huwelijk in geen enkele orde en staat de mensen verboden is. Want hetgeen God zonder enige uitzondering het ganse menselijke geslacht heeft toegelaten, dat betaamt ook allen, die, tot het huwelijk bekwaam, dat nodig hebben. Daarom is het een dwaze inbeelding van hen, die het huwelijk alleen aan de gewone man toestaan, maar menen dat zij die in de kerk boven anderen verheven geneesmiddel zijn, zich daarvan behoren te onthouden. Want de Apostel maakt hier geen enkele uitzondering; en hij beveelt noch raadt de opziens om ongetrouwd te zijn, maar zegt vrijuit, 1 Tim. 3 : 2-4v.: „Een opziener moet ener vrouwe man zijn, die zijn eigen huis wel regeert”, enz., en hij noemt heit verbod om te mogen trouwen duidelijk een „lering der duivelen”, 1 Tim. 4 : 1 en 3 (Vgl. ook 1 Kor. 9 : 5 en Titus 1). Toen daarom op de eerste Synode van Nicéa, in het jaar 325, over de vraag gedisputeerd werd (Hist. Tripart. lib. 2, cap. 1, of men de kerkendienaars zou toestaan te trouwen, heeft Paphnutius zeer juist opgemerkt, dat hij, met het oog op de tekst Hebr. 13 : 4, van mening was, dat de bijslaap met een wettige huisvrouw kuisheid is; en dat advies is door de gehele Synode opgevolgd.)

Buiten de huwelijke staat is kuisheid een deugd, die alle onbetamelijke wellusten vermijdt buiten de huwelijke staat.

(Lansbergen, Bastingius. Want de ongehuwden moeten niet denken, dat hun dit gebod, waarmee het overspel verboden wordt, niet zou aangaan. Want tot alle gehuwden en ongehuwden komt de vermaning van de Apostel (Tit. 2 : 1: „dat zij de goddeloosheid en de wereldse begeerlijkheden verzakende, matig en rechtvaardig en Godzalig leven zouden in deze tegenwoordige wereld.” En op een andere plaats: (Ef. 5) „Maar hoererij en alle onreinigheid, laat ook onder u niet genoemd worden, gelijkterwijs het den heiligen betaamt” Zo moeten dus de ongehuwden hun lichaam onbesmet bewaren en met geen hoererij of andere onkuisheid verontreinigen, maar matig, zedig en kuis

leven, en liever alles met Jozef afwachten (Gen. 39 : 1, dan de wetten van kuisheid en matigheid schenden. Als zij zich niet kunnen onthouden, laat hen dan de raad van de Apostel (1 Kor. 7 : volgen, „dat zij trouwen; want het is beter te trouwen dan te branden”; d.w.z. dan zo ontstoken te worden met onbehoorlijke vleselijke begeerlijkheden en lusten, dat óf de wil door de verzoeking overwonnen wordt, óf dat zij God niet met een gerust geweten recht kunnen aanroepen.)

De oorzaken die ons tot kuisheid behoren te bewegen, zijn deze: 1. Omdat God ons die bevolen heeft, 1 Thess. 4 : 3v.: „Dit is de wil Gods, uw heiligmaking: dat gij u onthoudt van de hoereri; dat een iegelijk van u wete zijn vat te bezitten in heiligmaking en ere”; Hebr. 12 : 14: „Jaagt den vrede na met allen, en de heiligmaking, zonder welke niemand den Heere zien zal.” 2. Opdat wij het beeld Gods behouden. 3. Opdat wij ijverig mogen vermijden de ontering van de geestelijke vereniging, die er bestaat tussen Christus en Zijn gemeente, waarvan de Apostel zegt, 1 Kor. 6 : 15: „Weet gij niet, dat uwe lichamen leden van Christus zijn? Zal ik dan de leden van Christus nemen en maken ze leden ener hoer? Dat zij verre”, en vers 18v.: „Vliedt de hoereri. Alle zonde, die de mens doet, is buiten het lichaam; maar die hoereri bedrijft, zondigt tegen zijn eigen lichaam. Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is des Heiligen Geestes?”

Met de kuisheid is in strijd: 1. *Hoereri, bloedschande* en alle onbehoorlijke en schandelijke wellusten, en alle oorzaken, aanlokkingen en vruchten daarvan.

2. *Overspel*, wanneer de huwelijksrouw en kuisheid van de ene gehuwde, of soms van beiden, verbroken wordt.

3. *Lichtzinnige echtscheidingen*, die vroeger bij de Romeinen en Joden in zwang waren, en nu nog bij enkele barbaarse mensen voorkomen.

4. Het huwelijk *verbieden* en afkeuren; zoals niet alleen de *eerste ketter*s, die tegen Christus' kerk opstonden, dat gedaan hebben in navolging van de zuurdesem van de heidense superstitieëuze priesters; en ook later al meer en meer de *Roomse pausen* gedreven hebben; en o.a. heeft op dit punt in het jaar 1074 *Gregorius VII* vreselijk „gewoeld” (eigenlijk heette hij *Hildebrand*, en om de helse brand, die hij om dit stuk ontstak, werd hij met reden toentertijd „Hellebrand” genoemd!), en hij is toch zijn „stuk” niet helemaal te boven gekomen, maar te *Salerne* in ballingschap gestorven. Hoezeer deze gedwongen ongehuwde staat van de kerkelijke personen in strijd is met de kuisheid, vertellen ons de Historiën en ook de dagelijkse ervaring; in welke vuilheid het ons hier niet lust te roeren. Want de Heilige Schrift leert ons duidelijk, dat die *paapse instelling* niet uit de hemel, maar uit de mensen is, om de woorden van Christus te bezigen, Matth. 21 : 25; ja, afkomstig van het beest, dat - al heeft het twee hoornen, aan die van het Lam gelijk, toch spreekt als de draak, Openb. 13 : 11; welke draak is de oude slang, welke genoemd wordt duivel en satanas, die de gehele wereld verleidt, Openb. 12 : 9. Want zij is (zoals er in 1 Tim. 4 : 1 en 3 met ronde woorden staat) een „lering der duivelen.”

De Nederlandse kerk, in haar Oratie aan keizer Maximiliaan, wijst aan, dat het vervloekte *verbod des huwelijks* - evenals andere paapse dwalingen - zijn oorsprong ontleent aan de onwetendheid van de Heilige Schrift. Want uit die fontein kwam voort die goddeloze uitleg van paus Syricius die de woorden van de heilige Paulus uit Rom. 8 : 8, dat namelijk „degenen die in het vlees zijn, Gode niet kunnen behagen”, zeer ongeschikt en ongerijmd uitlegt van het huwelijk, dat door God ingesteld en vóór de

zondeval geheiligd is; en waarvan ook de Apostel verzekert, dat het „eerlijk” en „onbevlekt” is. En dan handelt ze (n.l. die oratie) over de onduldbare ketterijen, waarmee de Roomse kerk besmet is: „Het is geen mindere onbeschaamdheid en goddeloosheid (zegt ze), dat zij het wettig gebruik van de huwelijke staat verbiedt, aan sommigen te allen tijde, en aan alle mensen op bepaalde tijden van het jaar. Want de Heere heeft die staat ingesteld, ja zelfs vóór de (zonde)val van de mens geheiligd, en Hij wil daardoor het menselijk geslacht vermeederen, en Zijn kerk voortplanten en onderhouden; en in die staat hebben bijna alle aartsvaders, profeten, apostelen en uitnemende martelaars van Christus heilig geleefd.” Maar de Roomse kerk (zoals wij hierboven van Syricius gezegd hebben) is van oordeel, dat het een vleselijke staat is, onrein en voor alle geestelijken ongeoorloofd; ja, zij is van mening, dat men een schandelijke en oneerbare bijslaap, onkuisheid en hoererij stellen moet boven een kuis en wettig huwelijk. Teneinde de kuisen oren geen ergernis te bereiden, zal ik over andere dingen niet spreken. God heeft geoordeeld, dat het huwelijk zeer goed was. Hij heeft het geheiligd en het aan Zijn uitverkorenen na de val voorgesteld als een genees- en hulpmiddel voor hun zwakheid. Maar de Roomse kerk beweert en houdt voor zeker, dat het verkeerd en onrein is, en doet derhalve deze uitspraak, dat haar „gezalfden” zich daarvan moeten onthouden. Wij zullen hier niet meedelen, welke verschrikkelijke dingen gevolgd zijn op dit verbod van het huwelijk, en op het schandelijke verdoemen van die staat, die de hemelse Vader Zelf geheiligd heeft. Want wij verschrikken en ons haar_rijst op ons hoofd te berge, als wij denken aan de buitengewoon grote schelmenstreken en besmettingen, die daar geschieden, ja die zelfs in geschreven boeken door hen verontschuldigd en voor goed gehouden worden, enz. 5. *Geveinsde kuisheid*, zoals Spr. 30 : 20 die beschrijft als „de weg van een overspelige vrouw: zij eet en wist haar mond, en zegt: ik heb geen ongerechtigheid gewrocht.”

II. Eerbare schaamte, die een deugd is, zodat men van alle lelijke en schandelijke dingen een afgrijzen heeft; gepaard gaande met schaamte, weemoed en droefheid; of vanwege een schandelijke, die door ons gedaan is, of uit vrees voor een toekomstige; en dat men een voornemen heeft om niet alleen alle gemeenschap zelf te vermijden, maar ook alle oorzaken, bewijzen en tekenen daarvan. In het Grieks wordt deze deugd „Aidós” genoemd, die Aristoteles in zijn *Ethica* vrees voor oneer (= schande) noemt. Hiermee zijn in strijd: 1. Onbeschaamdheid, als men om geen enkele schande geeft. 2. Boerse en ontijdige schaamte. 3. Vuiligheid en schelmerij.

III. Matigheid is een deugd, die hierin bestaat, dat men in spijs en drank, kleding, slaap enz. een maat houdt, die met de natuur, eerbaarheid en het redelijke verstand, en zo ook met de orde der personen, plaatsen en tijden overeenkomt. Deze deugd is een moeder en zoete voedster van alle andere deugden; en vooral van de kuisheid. Want zonder matigheid kunnen wij niet kuis zijn, Luk. 21 : 34: „Wacht uzelf, dat uw harten niet te eniger tijd bezwaard worden met brasserij en dronkenschap en zorgvuldigheden dezes levens”; Ef. 5 : 18: „En wordt niet dronken in wijn, waarin overdaad is, maar wordt vervuld met den Geest”; Rom. 13 : 13v.: „Laat ons, als in den dag, eerlijk wandelen, niet in brasserijen en dronkenschappen, niet in slaapkamers en ontuchtigheden, niet in twist en nijdigheid. Maar doet aan den Heere Jezus Christus, en verzorgt het vlees niet tot begeerlijkheden.” Daartoe dient ook nu en dan het heilige vasten, zelfs voor de getrouwden, 1 Kor. 7 : 5.)

Met de matigheid strijdt:

1. Onmatigheid in spijs en drank, zwelgprijten, vraatzucht of gulzigheid, dronkenschap, en hetgeen men in het Latijn „crapula” noemt, hetgeen eigenlijk

niet het zwelgen en onmatig drinken zelf betekent, maar de onlust, walging en hoofdpijn daags erna; zo genoemd naar het Griekse „Kara” en „Pallo”, d.w.z.: ik schud het hoofd.

2. Overdaad, d.w.z. een onmatige verkwisting, en overdaad in spijs, kleding, huisraad, enz.

3. Schadelijke matigheid, of een zeer grote geveinsde onthouding, die met de natuur niet overeenkomt, zoals van de Eremieten; zo ook het bijgelovige vasten.

Vraag 109. Verbiedt God in dit gebod niet meer dan echtbreken en dergelijke schandelikheden?

Antwoord. Dewijl ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, zo wil Hij, dat wij, ze beide zuiver en heilig bewaren a); daarom verbiedt Hij alle onkuise daden, gebaren, woorden b), gedachten, lusten c), en wat de mens daartoe trekken kan d).

- a) 1 Kor. 3 : 16v.; id. 6 : 18-20, Ef. 5 : 3v.
- b) Job 31 : 1; 2 Petrus 2 : 14, Jes. 3 : 16v.; 1 Kor. 15 : 33, Ef. 4 : 29.
- c) Job 31 : 9, Spr. 6 : 25, Matth. 5 : 28; id. 15 : 19 en 24; 1 Joh. 2 : 16.
- d) 2 Sam. 11 : 2v., Ez. 16 : 49, Hos. 4 : 11; 1 Thess. 5 : 22, Judas, vs. 23.

Verklaring.

(Lansbergen, Bastingius. In de vorige Vraag is verklaard, welke de uiterlijke gehoorzaamheid aan dit gebod is. Nu volgt in deze Vraag de verklaring van de innerlijke. Het antwoord bestaat uit 2 delen: Allereerst wordt in de Catechismus geleerd, dat God in dit gebod nog iets meer verbiedt dan overspel en dergelijke schandelikheden. En dat wordt bewezen met deze vast(staand)e en duidelijke reden: „Dewijl ons lichaam en ziel tempelen des Heiligen Geestes zijn, en Gods wil zodanig is, dat wij die beide zuiver en heilig zullen bewaren.” De waarheid van deze reden bewijst de Apostel duidelijk in 1 Kor. 6 : 19v.: „Of weet gij niet, dat ulieder lichaam een tempel is des Heiligen Geestes, Die in u is, Dien gij van God hebt, en dat gij van uzelf niet zijt? Want gij zijt duur gekocht; zo verheerlijkt dan God in uw lichaam en in uw geest, welke Godes zijn.”

Want de Apostel bedoelt daarmee, dat de gelovige lidmaten de Heilige Geest toebehoren, en dat zij niet alleen naar de ziel, maar ook naar het lichaam door Christus verlost en gekocht zijn, en dat zij daarom God moeten eren, zowel met het lichaam als met de geest. En daaruit wordt dan de conclusie getrokken, dat men niet alleen het lichaam, maar ook de ziel in reinheid bezitten moet; en dat dus niet alleen overspel en andere soortgelijke bedreven vuiligheden in dit gebod verboden worden, maar ook alle uiterlijke en innerlijke dingen, die ons tot de vuile vleselijke lusten opwekken en die voortbrengen. En dat is het, wat Christus Zelf bij de verklaring van dit gebod leert, Matth. 5 : 28: „Maar Ik zeg u, dat zo wie een vrouw aanziet om dezelve te begeren, die heeft alrede overspel in zijn hart met haar gedaan.”

Ten tweede worden in de Catechismus de speciale soorten genoemd, die God daarnaast in dit gebod verbiedt, namelijk alle gelegenheden en aansporingen tot vleselijke lusten, zoals:

1. *Onkuise daden* of werken, namelijk betasten, vleselijke kussen, Spr. 7 : 13, dansen, waarbij kussen en betasten vrijelijk gepleegd worden; vgl. Rom. 13 : 13, met Aantekening (Statenbijbel), no. 67; zo ook 1 Petrus 4, waar hetzelfde woord „Koomois” in de grondtekst voorkomt, dat brasserijen en danserijen betekent; want „Comus” was bij

de heidenen de bras-god en de dans-god; zo ook „vermommingen”, waarmee mannen en vrouwen in vreemde kledingen zich, tegen Gods bevel, veranderen, Deut. 22 : 5, en tenslotte allerlei bevrediging van de brandende vleselijke lusten.

2. *Onkuise en lichtzinnige gebaren*, zowel met de ogen en handen, als met heel het lichaam, tot hartstocht, ontucht, dartelheid en brooddronkenheid, Spr. 6 : 12v.: „Een Belialsmens, een ondeugdzaam man gaat met verkeerdheid desmonds om, wenkt met zijn ogen, spreekt met zijn voeten, leert met zijn vingers”; en 7 : 10-12: „En zie, een vrouw ontmoette hem in hoerenversiersel, en met het hart op haar hoede; deze was woelachtig en wederstrevig; haar voeten bleven in haar huis niet; nu buiten, dan op de straten zijnde, en bij alle hoeken loerende.” Want Petrus bestraft de goddelozen om hun onverzadigbare vleselijke lusten uit de gebaren en uit hun gezicht, als hij schrijft, dat zij „de ogen vol overspel hebben”, 2 Petrus 2 : 14. Daarom bidt David, Ps. 119 : 37: „Wend mijne ogen af, dat zij geen ijdelheid zien; maak mij levend door Uwe wegen.” Job 31 : 1: „Ik heb een verbond gemaakt met mijn ogen; hoe zou ik dan acht gegeven hebben op een maagd?”

Tot deze onkuise gebaren moeten ook onmatige, kostbare en *lichtzinnige* kleding en lichaamsversieringen (Gen. 38 : 14v., Spr. 7 : 10; 2 Kon. 9 : 30) herleid worden, die een fatsoenlijk en matig mens niet betamen, en die dienen om de ogen van de mensen aan het dwalen te brengen en het hart met onkuisheid te ontsteken; welke zonde de Heilige Geest zowel onder het Oude als Nieuwe Testament zeer bestraft, Jes. 3 : 16, Zef. 1 : 8; 1 Tim. 2 : 9; 1 Petrus 3 : 3.

3. *Onkuise woorden*, voorstellen, gesprekken, Gen. 39 : 7 en 12 : 2, 2 Sam. 13 : 11 en Spr. 7 : 14-20; zo ook: liefdes -geschriften, -boeken, -liedjes en -refreinen. Dat bestraft de Apostel in Ef. 4 : 29: „Geen vuile rede ga uit uw mond, maar zo er enige goede rede is tot nuttige stichting, opdat zij genade geve dien, die ze horen”; Kol. 3 : 8: „Legt ook gij dit alles af, namelijk gramschap, toornigheid, kwaadheid, lastering, vuil spreken uit uw mond.” En waarom men zulke woorden nalaten moet, leert de Apostel (met een woord) uit (de geschriften van) de heidense dichter Menander: „Kwade samensprekingen verderven goede zeden”, 1 Kor. 15 : 33; vgl. Ef. 4 : 29 en id. 5 : 3v. en 19, Fit. 4 : 8, Kol. 3 : 16, Matth. 12 : 35. Ja, zelfs de heidenen hebben het bezitten en lezen van ontuchtige boeken verfoeid. Surenas, een Parther (zoals Plutarchus meedeelt; Plutar. in vita Crassi), heeft in de voltallige raad van de Seleuciërs enkele boeken laten zien van Aristides, genaamd de Mileziër, welke handelden over de overdaad en wellust, die de Romeinen in hun legers hadden meegebracht; die tegen die Romeinen daarover zeer tekeer ging, dat zij zelfs in het leger zich niet van zulke dartelheden onthielden en zulke boeken meenamen. Daarom zegt iemand zeer juist; „Teneros ne tange Poëtas”, d.w.z. Wacht u voor de geile (ge)dichten, die onkuise vlammen stichten.

Daaronder vallen tevens de ongepaste, onkuise schilderijen. Want die zijn niets anders dan helse sulferpriemen, om het vuur der onkuisheid in de harten van de aanschouwers te ontsteken; zoals die dwaze jongeman bij Terentius toegeeft, dat hij zo tot hoererijs ontstoken werd door het zien van de schilderij van Jupiter en Danaë (Terent. Eun. Act. 3. Scen.). Vgl. ook Ez. 23 : 14-16. Datzelfde geldt van de esbattementspelen, waarin én met ontuchtige, vuile woorden, in strijd met Ef. 4 : 29 en id. 5 : 3v., én met levendige voorstellingen allerlei onkuisheid, die Gode een gruwel is, op het allerschoonst voorgesteld wordt, ook met verbreking van die duidelijke wet van God, Deut. 22 : 5: „Het kleed eens mans zal niet zijn aan een vrouw en een man zal geen vrouwenkleed aantrekken; want al wie zulks doet, is den HEERE uwen God een gruwel.” Niet alleen

hebben de heilige kerkvaders vanouds die toneelspelen ernstig bestreden (Tertullian. de Spectaculis; Cyprianus, 1. 2. Epist. 2. ad Donat.; Lactantius, lib. 6, cap. 20; Chrysostomus, op Ps. 51; Augustinus, De civ. D., 1. 2. c. 4; Salvianus, lib. 6, de Provid.), en hebben de Christenen die mede bij hun Doop afgezworen, maar ook de geschikten onder de heidenen zelf hebben er een afkeer van gehad; met name de filosoof Seneca, die in Epist. 7 getuigt, dat er „niets zo hinderlijk” en „schadelijk is voor de goede zeden dan de schouwspelen”, omdat „de zonden” op die manier „met vermaak des te gemakkelijker binnensluipen.”

4. *Verkeerde gedachten en begeerten*, want daaruit wordt overspel geboren, en meer van die vuiligheden, Matth. 15 : 9. Want de Heere aanschouwt de wandaden die nog bedekt zijn, en Hij haat ze, alsof ze al gedaan waren.

5. *Tenslotte: al wat de mens tot onkuisheid trekken kan*. Want hetgeen al eerder bewezen is, bij de verklaring van het zesde gebod, namelijk dat God niet alleen de doodslag haat, maar ook de wortel ervan, dat heeft ook hier plaats; namelijk, dat hier niet slechts overspel en hoererij in dit zevende gebod verboden is, maar alles wat daartoe verlokken kan en er enigszins op voorbereidt. Zo worden hier dus mede verboden:

1. *Nietsdoen*, dat menigmaal een oorzaak is van onkuisheid en overspel (Otia si tollas, periere Cupidinis areus), zoals daarvan niet alleen het voorbeeld van Aegisthus, maar ook van David zelf getuigt, die, toen hij nietsdoend thuis zat en een fijn middagslaapje genoten had, daarop zo gemakkelijk tot overspel kwam, 2 Sam. 11 : 2-4.
2. *Dronkenschap* en een gulzig genieten van tal van kostelijke, uitgezochte spijzen, en van wijn, of van andere sterke dranken (Sine Cerere & Libero friget Venus), waardoor het onredelijke deel van onze ziel door het verhitte bloed ontstoken, hevige razernijen en vurige lusten opwekt. Vergelijk Spr. 23 : 31-33, Rom. 13 : 13 en Hos. 4 : 11. Over beide zonden, namelijk lediggang en brasserie, handelt een zeer fraaie en bekende tekst, namelijk Ez. 16 : 49: „Zie”, zegt de HEERE, „Zie, dit was de ongerechtigheid uwer zuster Sodom: hoogmoed, zatheid van brood en stille gerustheid had zij en hare dochters, maar zij sterkte de hand des armen en nooddruftigen niet.” Daarom moeten wij die zonden van ganser harte vermijden en verfoeien, Jes. 5 : 11v. en 22, Spr. 22 : 20, Pred. 10 : 16, Luk. 21 : 34, Rom. 13 : 13. Ef. 5 : 18; 1 Petrus 4 : 3; en de deugden, die daarmee in strijd zijn, navolgen, Pred. 10 : 17, opdat wij, bij de gedachte aan onze waardigheid, steeds mogen streven naar reinheid en heiligheid, welke Christus voor ons door Zijn dierbaar bloed verkregen heeft.
3. *Lichtzinnig gezelschap*, waardoor de verstandeloze jongeman verlokt werd, Spr. 7 : 7-23, ja zelfs de Israëlieten, Num. 25 : 1v.; waartegen dient die waarschuwing uit Spr. 5 : 8 en 7 : 25.)

OVER HET HUWELIJK OF DE ECHT.

Nu besproken is, dat in dit gebod de echtelijke staat of het huwelijk verdedigd en bevestigd wordt, zullen wij thans daarvan de voornaamste vraagstukken nagaan.

1. Wat het huwelijk is.
2. Door Wie, en om welke redenen het huwelijk is ingesteld.
3. Wat wettige huwelijken zijn.
4. Of het een middelmatige zaak is.

5. Wat de roeping van de gehuwden is.
6. Wat met het huwelijk in strijd is.

1. Wat het huwelijk is.

Het huwelijk is een wettige en onafscheidelijke samenvoeging of vereniging van één man en één vrouw, door God ingesteld tot verbreiding van het menselijke geslacht, opdat wij daardoor leren belijden, dat Hij kuis is, en dat Hij alle verkeerde wellusten vervloekt, en dat Hij uit het, zo wettig voortgeteelde en verbreide menselijke geslacht Zich een eeuwige gemeente vergaderen wil, waardoor Hij recht beleden en gediend wordt, en opdat de gehuwden met elkaar gemeenschap hebben aan alle arbeid, zorg en gebeden.

2. Door Wie, en om welke reden het huwelijk is ingesteld.

De Insteller van het huwelijk is God Zelf. Want het is geen menselijke vinding, maar een ordinantie van God, in het paradijs ingesteld vóór de val van de mens (Gen. 2 : 18-2). Ook heeft de Zone Gods de eerste wet des huwelijks bevestigd, Matth. 19 : 3-9, en de bruiloft vereerd met Zijn aanwezigheid, met Zijn eerste wonder en geschenk, Joh. 2 : 1-11. En de Heilige Geest vergelijkt daarmee die wonderlijke geestelijke vereniging van Christus en Zijn Gemeente, in Psalm 45, en overal in het Hooglied, evenzo in Ef. 5 : 29-32, en elders.

De oorzaken of doeleinden, waarom God het heeft ingesteld, zijn deze:

1. Opdat het een middel zijn zou voor de wettige voortplanting van het menselijke geslacht, Gen. 1 : 28.
2. Opdat zo de Gemeente vergaderd zou worden, Mal. 2 : 15.
3. Opdat het een beeld of gelijkenis zijn zou van de vereniging, die er is tussen Christus en de Gemeente, Ef. 5 : 28-32.
4. Opdat alle onkuisheid en onbehoorlijke wellusten zouden vermeden worden, 1 Kor. 7 : 2 en 9.
5. Opdat de gehuwden onderlinge gemeenschap aan hun arbeid, moeiten en de gebeden zouden hebben, Gen. 2 : 18; 1 Kor. 7 : 5. Deze gemeenschap of gezelschap is veel nauwer dan alle andere, en daarom zijn ook de gebeden der gehuwden vuriger. Want men helpt met onze gebeden veel vuriger degenen, met wie men nauwer verbonden of verenigd is.

3. Wat wettige huwelijken zijn.

Het is een wettige vereniging der gehuwden, die plaats heeft onder de volgende voorwaarden:

1. Dat de vereniging geschiedt tussen personen, die voor het huwelijk geschikt zijn.
2. Dat de vereniging moet plaatshebben met vrije inwilliging van beide partijen.
3. Daar moet bij komen de goedkeuring der ouders of van hen, die de plaats van de ouders innemen.
4. Dat er geen dwaling plaatshebbe bij de persoon.
5. Dat bij de vereniging bepaalde voorwaarden, de wettige manier en alles wat betamelijk is, nagekomen worden.
6. Dat het huwelijk „in den Heere” (1 Kor. 7 : 3 begonnen worde, d.w.z. tussen de gelovigen, en onder aanroeping van God.
7. Dat het niet gesloten worde in de graden, die door God of door eerbare wetten verboden zijn (Lev. 18).

Aanverwantschap is er of door bloedverwantschap of door zwagerschap.

Bloedverwantschap bestaat er tussen personen, die van één stam of geslacht voortkomen, en door aanverwantschap des bloeds elkaar nader bestaan.

Zwagerschap is een aanverwantschap, die voortkomt uit een huwelijk van een

gehuwde en de bloedverwanten van de andere gehuwde. De *stam* is de persoon, van wie de anderen afkomstig zijn. De bloedverwanten of die elkaar in maagschap bestaan, worden onderscheiden door linie en graden. De *linie* is de orde en het vervolg van de afkomst der bloedverwanten, van één stam afgeleid. Een *graad* is een zekere soort afkomst van de aanverwanten van de stam, en onderling. Van de graden is dit een algemene regel: „Zoveel personen er zijn van de stam, zoveel graden zijn er ook.” In Gods wet wordt de tweede graad verboden, en in de goede burgerlijke wetten ook de derde. De linie is of opklimmend of nederdalend, of zijdelings, d.w.z. die van terzijde komen. De opklimmende zijn alle voorouders, de nederdalende zijn alle nakomelingen, de zijdelingse, zijn niet die de een van de ander geboren, maar die uit dezelfde geboren zijn.

De linie van de zijdelingsen is of gelijk of ongelijk; *gelijk*, wanneer zij van de algemene stam even ver af zijn; *ongelijk*, wanneer zij niet even ver af zijn.

De verboden graden zijn te lezen in Lev. 18. En het feit, dat zij tot de wet der zeden en der natuur behoren, wordt bewezen:

1. Omdat er geschreven staat, dat de heidenen, die deze graden niet in acht nemen, gruwelen gedaan hebben en daarom uitgeroeid zijn. Welnu, de heidenen hebben de ceremoniële en burgerlijke wetten van Mozes niet bezeten.
2. Omdat God vanwege de overtreding van die wetten, d.w.z. vanwege de onbehoorlijke wellusten en bloedschandes, de wereld met de zondvloed gestraft heeft.
3. Uit de bedoeling van de instelling. Want het doel waartoe die wetten ingesteld zijn, namelijk opdat de bloedschande verboden wordt, de eerbaarheid van het bloed blijft te allen tijde, en moet steeds en door alle mensen onderhouden worden, en behoort tot de wet der zeden.
4. Omdat Paulus zeer hevig de bloedschender bestraft, die zijn stiefmoeder getrouwd had, en hij gebiedt dat men hem zal bannen, 1 Kor. 5 : 1v.; en Johannes de Doper zegt tot Herodes: „Het is u niet geoorloofd de huisvrouw uws broeders te hebben”, Mark. 6 : 18.

4. *Of het huwelijk een middelmatige zaak is.*

Het huwelijk is door God toegestaan aan allen, die daarvoor geschikt zijn. En het is een middelmatige zaak, d.w.z. noch door God geboden, noch door Hem verboden, maar ze staat vrij aan hen, die de gave der onthouding hebben. Maar de anderen, die deze gave missen, wordt niet alleen toegestaan, maar ook bevolen, dat zij in de Heere trouwen. Daarom is het voor hen geen middelmatige, maar een noodzakelijke zaak, 1 Kor. 7 : v.: „Het is een mens goed geen vrouw aan te raken; maar om der hoerereien wil zal een iegelijk man zijn eigen vrouw hebben en een iegelijke vrouw zal haar eigen man hebben”, en de verzen 8 en 9: „Doch ik zeg den ongetrouwden en den weduwen: Het is hun goed, indien zij blijven gelijk als ik. Maar indien zij zich niet kunnen onthouden, dat zij trouwen; want het is beter te trouwen dan te branden.” Toch moet men bij het trouwen, hetzij voor de eerste of voor de tweede maal, steeds de juiste tijd, en hetgeen betamelijk is in acht nemen; en men mag de vlammen der begeerten niet ontketenen, maar die moet men, zoveel mogelijk, door gebeden en ijverige arbeid blussen. En zoals de consciëntie niet geschonden mag zijn, evenmin de eerbaarheid; en hoeveel daarop vroeger in de Romeinse wetten gelet werd, betuigt Plutarchus in het leven van Numa, als hij schrijft: „De vrouwen bleven na de dood der mannen tien maanden weduwe; en als er een binnen de tien maanden getrouwd was, die moest, volgens de wetten van Numa, een koe, die een kalf had, offeren.

5. *Wat de roeping der gehuwden is.*

De algemene en onderlinge roeping der gehuwden is:

1. Wederzijds elkaar liefhebben.
2. De huwelijkstrouw jegens elkaar houden, zodat de man alleen zijn vrouw, en de vrouw alleen de man liefheeft.
3. Alle tegenspoed gemeenschappelijk hebben, en in het kruis mede lijden.
4. Kinderen verwekken en opvoeden.
5. Met verstand en beleid elkaars gebreken verdragen, en ervoor ijveren om ze te beteren.

De roeping, die eigenlijk de man toebehoort, is: 1. te voeden, 2. te regeren, en 3. te beschermen zijn vrouw en kinderen, Ef. 5 : 25 en 29, en id. 6 : 4.

De roeping, die eigenlijk de vrouw toebehoort, is: 1. haar man helpen door het huis te verzorgen en te onderhouden, Gen. 2 : 18. 2. Aan haar man gehoorzaam zijn en hem eren, Ef. 5 : 22v.

6. Wat met het huwelijk in strijd is.

Tegen het huwelijk strijden alle zonden, die ook tegen de kuisheid strijden.

1. Hoererij, overspel, bloedschande, ongeoorloofde en onwettige vereniging, misbruik van het huwelijk.
2. Echtscheiding zonder oorzaak van overspel, of wegens verlating. De persoon die verlaten of tot verlating opgewekt is, maakt geen echtscheiding, 1 Kor. 7 : 15.
3. Het verbieden van het huwelijk, zoals hierboven besproken is.
4. Ongelijke en roekeloze huwelijken.